

Jekabaara

Cikela ceman n'a musoman kunnafoniseben

a be bo kalo o kalo

Jamana baarada la BP: 2043 Bamako (Mali)

SAGAJIGIW LATOLOLI BAARA BE KA YELEMA DON "CMDT" MUSOW KA NAFASOROSIRAW LA

DAKUN W

Le 2-5: Jekabaara ye fari kura ta

Le 3 : Musow demensiraw ka ca
koorisene baara kono

Le 4 : Sagajigiw latololi baaraw

Le 5 : Kabako sigilen ka jan n'a
jolen ye!

Le 6: Baarakebaliya te horontog
duman ye

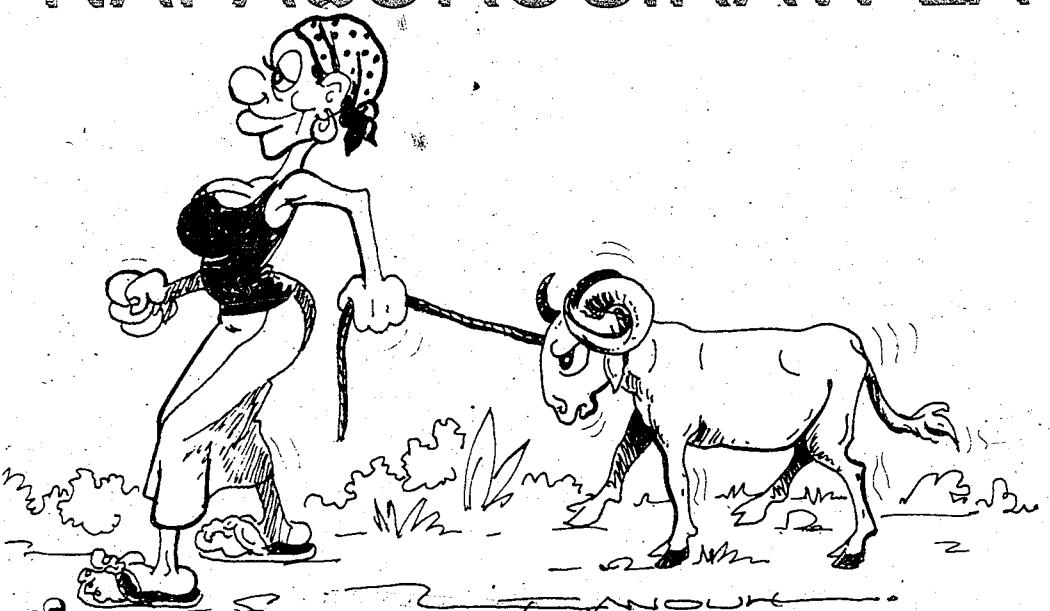
Le 7 : Mali musow ka hakew
lakana ton n'a lafasabagaw

Le 8 : Muso ye dijs jafilc ye

Le 9-10 : Afriki sennantolatan
kupuba

Le 11 : Bamananya taabolow
an'a banbayorow: Ji ni bogó ani
jiri

Le 12: Dajefagadonso

JAMANA BAARADA YE
BALIKUKALANSO DAYELEN
KUCALA. MUN KANMA? AW B'O
JAABI SORO BOKO NATA KONG

KALO LADILIKAN

Mögökuntan-ntaalen do file: n'i t'a dón munna i muso be tén dón i b'a bugo.
Bi-bi in na, an bee b'a dón k'o nögön mana-mana kuma te, ka masoró ce be
yoro o yoro, muso fana be yen. Hakilinanw de ka kan ka yelema. Ce k'a dón
k'ale te se ka taa ka muso to; muso fana k'a dón k'ale te se ka taa ka ce to.

Tumani Yalam Sidibe

Jækabaara ye fari kura ta

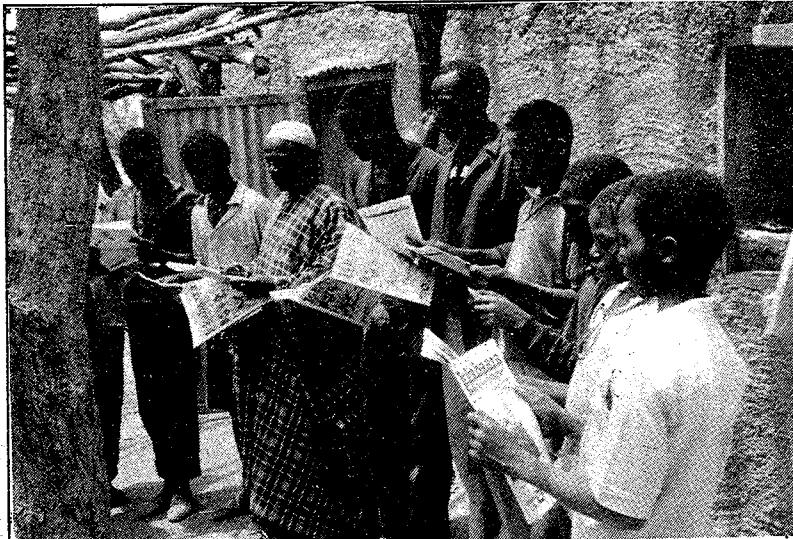

Kabini 1986 san fo ka na se bi ma, Jækabaara b'a kalanbagaw kunnafoni ani k'u lafaamuya...

Kabi Jækabaara 122nan, 1996 san zanwuyekalo, Jækabaara bora yecogoyakelen na, k'a ke bilenman ; finman anijeman ye. O b'a jira k'o bilenman farala a yecogo kan. O kera kalan daamu soroli de kanma a kalanbagaw bëe fe, ce ni muso, denmisén ni maakoroba. Djiné kono, adamaden bëe ko o ko ke, o ko keta o ka jesoré ka kan ka sabati yélémabolo dow kan, minnu bëe lakodon bëe fe, nibëe kelen-kelen fana ka nafa b'a la. Neyéléma in te yéléma donko folo ye Jækabaara la. Nin y'a sabanandeye. Jækabaara ka ladala kanubagaw bëe b'a kalama ko Jækabaara boko folo fofow tun jehake ye 6 de ye. A kalo hake

bota fana tun ye 6000 ye. Nka bi, Jækabaara jehake ye 12 ye, aw'a bojönkohake bota kalo la, o ye 11000 ye. Nin yéléma ninnu bëe kera ka da bojönkohake baara taacogo de kan. Folo, Jækabaara kalanbagaw n'a kanubagaw hake

cayara fo k'u sigiyoroko siye caman ke (O sababu bora kalansownikalanden jolenw ani duguyiriwaton hake cayali la); filanan o ye kunnafoni lasetaw sicayali n'u walwalancogo ladiri ye. Sabanan (min nana ni jë yecogo yélémali ye), o

... O de kanma, san o san a kalanbagaw bëe caya ka t'a fe

sababu bora .djiné yëre taabolo de la. Bamananw ko : nono te degé tijé. Fen o fen, ni adamaden b'a ke, i k'a jini tuma bëe de o fen yecogo, n'a minecogo, an'a bocogo ka jë ka t'a fe. N'o kera i n'i jëjogonw bëe be nisondiya ka t'a fe. An hakili la, wale min kelen file nin ye Jækabaara jeko la, ona diya a kalanbagaw ye. Nka, djiné kono, yéléma bëe fana n'a ka gelcyanin don de. "Kuleri" ye fen ye min n'a songo be jögon fe, aw'a donni sëben na, o fana y'a danma baara ye. A dun bëe fo ko mögo t'i ban i jë koli ma k'a tilen don.

Yali a ka kan an k'an ban baara juman in ma k'o bëna ke sababu ye ka dörömë 1 (kelen) fara Jækabaara sansongo kan wa ? Ayi.. Jækabaara kalanbagaw yëre kabataki camancilenanma, olub'a jira k'o man kan ! Nin de kanma, kabi 1996 san zanwuyekalo boko, Jækabaara songo yélénna ni dörömë 1 (kelen) ye. A kelen songo ye dörömë 21 de ye sisani. I komi yéléma kelen in donna antaajogon "Kibaru" fana na, min nana n'o kelen songo yélénni ye ni dörömë 5 ye (folo d. 10 tun don. Bi dörömë 15), aw be Jækabaara ni Kibaru soroujögönfe dörömë 36 de la. O man ca daamu ni jëtaa ma!

Tumani Yalam Sidibe

Musow dəmənsiraw ka ca koorisənə baarada kōnō

Nin ye kunnafoniw labennen ye, koorisənə baarada fe k'a jəsin. J e k a b a a r a kalanbagaw ma. A lahalayaw bəna boli musow dəmənsiraw kanyaasa k'u ka jətaa sinsin cikədaw kōnō. Nin baara ninnu daminəna san 1980 koorisənə baarada kōnō. K'a ta o la fo san 1990, juru mankaninw donna musow layaasa k'u don bololabaara misenw waleyali u sigiyɔrɔw la i n'a fo : nɔsimasin, safunedilan minenw, kɔlɔsi wuguw, nakɔbaaralanwanifən wərew. U degera fana s a f u n e d i l a n i , sunbaladilan soja la, baganlatɔlɔlitelimanna ani semara cogo numan na.

I'n a fo a ka cikelaw layiriwabaaratow bəe "CMDT" ma musow tɔgɔko ke bolokɔfeko ye

K'a ta san 1991 fo san 1995, sənəta fan na, a ninina musow fe u k'u boloyeləma, u kana dan bilen sənəfənw kelen ma i n'a fo gan, nkɔyɔ wali tamati. U ka nakɔfen caman sənə yaasa ga ka dunta n'a ka feereta bə sɔrɔ. U ka don sənə na cikeda la, k'u yere

ka forow cike k'u ladon konuman. Nin waleyā ninnu kera sababu ye ka tiga, kɔri, malo ani soja sənə yiriwa muso jekuluw kōnō. A ye barika don fana kɔlɔtɔmɔaninerekarila.

O baara fɔlen ninnu ye barika sɔrɔ kosebə Sikaso ani San mara la, bawo dugu kərenkərennenw de sugandira yen k'a baarawsifile. Amusaka dɔw juru donna musow la. Min ye baara ninnu degeli ye wali u waleyacogo nəjinini ye, o musakaw ma di juru hukumu kōnō. O kera koorisənə baarda ka bolomafara ye muso dəmenni na.

Baara ninnu kera sababu ye musojekulu

Ni cew yiriwara ka musow to yɔrɔ o yɔrɔ, o yɔrɔ te bɔ nɔgo la

caman sigira sen kan. Koorisənə baara fana ye cikelakɔliden musomanw ta baara ninnu yiriwa sira donnia na musosenkɔrɔ. Dugu kōnō muso wərew kalanna yaasa musow ka baara jekuluw sigisen : kan. Muso faamuyalen damadɔw tara k'u bila musow dəmənsira wərew nəjinini na. O sen fe a jirala ko baara misen 42 nɔgɔnna bə yen, minnu bə se ka yiriwa musow bolo.

An bə don minikobi, musonice ka sɔrɔjelen de bə ga bɔ nɔgo la. O kanma a ka ni dəmənka don dugu wali ga kōnō yɔrɔ la, yɔrɔ minnu n'olu lawulili bə degun tangi ka bɔ hadamaden kan. O na ke sababu ye ka faantan, faama, banabagato, o n'a nɔgɔnna caman bila nɔgɔn dəmən ani kotoñogɔntala siraw kan, yaasa ka badenya sinsin duguw kōnō.

**Fanta Kumare ni
Mamadu Yusufu Sise
Koorisənə baaradaba
Bamako**

Sagajigiw latololi baaraw

Musowka netaa sira sabatili baaraw hukumukono, koorisene baarada ye sagajigi latololi baara sigi sen kan, ka nesin musow ma.

A be ke sababu ye ka musow ka soro yiriwa tilema fe. Sumankalaw, nobuw, kunkunw ani nokojiw be ke sababu ye ka baara in waleyali nogoya a tigiw bolo.

Baara in waleyali te musow ka baara tow sa, ka d'a nafa kan.

Seben in kono kuma nesinnen be sagajigiw sanwaati, u ladoncogo numan, n'u feerewaati seliba nekor.

Sagajigi latololi ye mun ye ?

Sagajigi latololi ye baara ye min nesinnen be a baloli ma waati kerenkennen kono. Sagajigi man kan min be san fila nogon bo, o be san k'o balo fo k'a bonyan. Baara don min nafa sorosira ka telan ka sigidaw la, musow bolo.

Sagajigi latololi baara kekun

Baara kekun ye ka musow dege sagajigiw latololi cogo numan na. A kekun do fana ye ka musow ka nafa sorosiraw caya sigidaw la.

Sagajigi latololi nesigibaara

* Baara keyoro: Baara in be se ka ke koorisene baarada ka mara duguw be

kono, dugu fen o fen hamieye musow ka netaa sabatili ye.

Baara in nesinnen be jorw ma

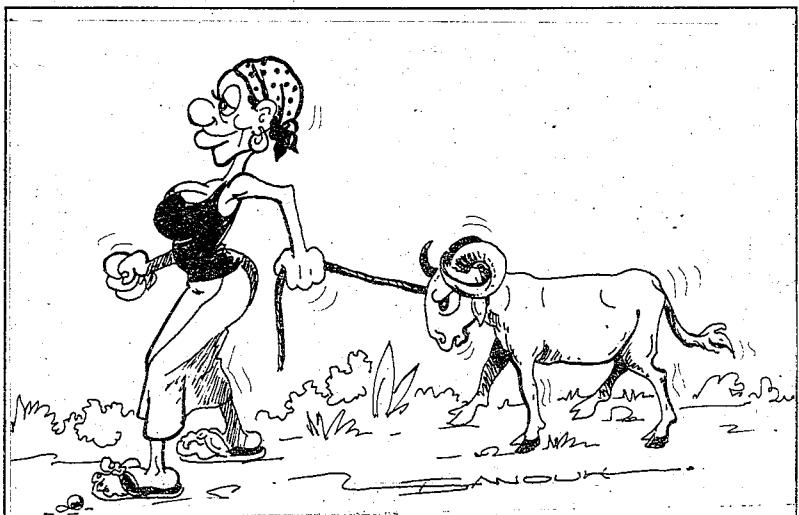
A nesinnen be musow ma, minnu be musow ka netaa sabatili baaraw waleya.

Feeere tigetaw

Muso fen o fen y'a kan di sagajigi latololi baara kama, o ka kan ka saga ka balo nesigi sanni a waati ka se. + a ka kan ka soforo sen, min be tari tila ta tila bo (tari 0,25)

+ a ka kan ka sumankalaw ce : (i n'a fo tiganaga, nonaga, ani bin jalaw).

+ a ka kan nobuw ja k'u

Sagajigi latololi ye baara ye min be nafa telin lase muso timinnandi ma

mara borew kono yoro kerenkennen na

+ a ka kan ka ga jo, sumankalaw ni sokalaw be bila sanfe. Sagaw be se ka siri o ga in jukoro.

+ waaro 2 ka kan ka ke a bolo koro, sagaw ka dumuni n'u minji be don minnu kono.

Sagajigi latololi baara kewaati

Sagajigi latololi baara ka kan ka damine kalo wooro ka soro seliba ma se. O ke kekun ye walasa sagaw feere ka diya.

Adaminewaati numanye okutoburukalo walima nowanburukalo ye.

* Sagajigiw sugandi cogo

- sagajigiw sugandilenw ka kan ka san 2 nogon bo - fiye kana ke sagajigi sugandilenw na, minnu ma yamaruya an ka laadaw fe, ka keje ni sigidaw ye.

* Sagajigiw balocogo - balo joyoro ka bon kosebe sagajigiw labaloli baara siratige ka

- balo man kan ka dogoya walima ka dese saga la sanni a feeretuma ka se. - bawo obek sababu ye ka musakaw caya.

* an ka sagajigiw ka balo dicogo laje don o don. (awyekatimu laje)

An ka musow demen k'u bo nogo la n'o kera sigida be diya

balo suguya	cogo folo	cogo filanan	cogo sabanan
jokala walima tiga naga, kuru min kelen be kilo tilance bo	kuru 2		
turuto	kilo tilance		
binjalanw, suman kalaw walima fura buluw	saga b'o dun a sago ma fo k'a fa		
kogo nemuta walima na kogo	saga b'a nemu a sago ma fo k'a fa		
fura kise negeni di ko kelen	kise 1	kise 1	kise 1
keninge kise		kilo tilance	
nobu walima kababu		kilo 1	kilo 2
ji minta	saga b' a min fo ka fa		

* A wajigiyalen don saga ka dumuni ka ke waaro kono, walima minen jelen were kono.

* Dumuni tolilenu ani bu kumulenw man kan ka di sagaw ma fiyew.

Kolosili: furakise negeni be di siñe kelen sagajigi latololi daminewaati.

Sagajigi furakeli

Sagajigi furakeli wajibiyalen don kabini a sanwaati, walasa k'a tanga banaw ma. Fura minnu ka kan ka ke olu file:

- sumayaba sogoli
- kono na ntumuninw

furakeli (o be ke ni furakisew ye)

- terew furakeli
- sumaya furakeli
- sagajigi ka kan ka ko waati ni waati, o b'a fari saniya, k'o yecogo ne.
- sagajigi ka kenye ka kan ka kolosi fo ka taa se a feere tuma.

Kolosili: ni sagajigi kono fununa dumunifewfe, a tigi be se ka winegiri walima lenburu kumu di saga ma.

A dicogo file:

- winegiri dute were ne 1, be don ji litiri 1 na
- lenburukumu den 2, be

don ji litiri 1 na
- o be di saga ma siñe 3 tile kono

- ni saga kono boli la, ganida kise 4 be di a ma siñe fila tile kono.

* O ko, i be bana ninnu sababuw jini, walasa ka saga tanga u ma.

Feereli

Sagajigi feerewaati numanyedogokun 3 walima fila sanni seliba ka se. U be se ka feere fana ni tono be soro sanni waati folen ka se. Sagajigi feerelenw wari be di kolosili jekulu ma k'a mara.

Kolosiliw ni kiimeli

* Duguka kolosili jekulu ni lakolidenw be sagajigiw ka kenyea an'u ladoncogo kolosi sagajigiw maralaw bolo.

* Ni seliba temenna kalo kelen, sagajigi latoloi kiimeli be ke dugu ka nognyeba don dugu kono. Sagajigi maralaw be k'o kene la walasa ka gelyea fo ani ka feerew tige baara taabolo nataw la.

* O nognyeba senfe, san nata baara be boloda.

Ka bo musow ka yiriwasira baarada la San "CMDT" cikemara

Kabako sigilen ka jan n'a jolen ye!

Aw b'a don kabako min be dije kono bi bi in na wa? Aw t'a don barisa a yoroka jan awla. Kabako in be senna Indujamana de kono. Ce do don min togo ye ko Siridadi Silali. Ni Ala ko k'a be mogo togo bo, i ka sira te ka taa jenbefoyoro la walima ka taa ganselikewa bara. I b'i sigi ino na doron. Awa togo be na suuru ikaniko sankise! Siridadi Silali togo boli sababu ker'a bolonkoniw soninw de ye. Ka bi san 1952 a y'a naniya k'u bila. A m'u tige. Ala dun y'a sagok'a ye. A soninw kera jagokunw y'a bolo; bi a be sefawari kasabi miliyon 100 ninina minnu na. Aw k'ana fo k'o te se ka soru u la, barisa a y'i ban sefawari kasabi

miliyon 50 la Ameriken do bolo!

Siridadi Silali bolonkoniw sonin janya hake be metere 1 ni santimetere 32 la, aw'a bolonkoniw to taw janya hake be o jukoro doonin. Nk'u bee ka jan ni metere 1 ye.

Dije kabako bee n'a dimiyoro don. Siridadi te sunogka fa. Barisa a be siran a sonin kana kari a sunogobagato. Ode y'a ka waati-caman-kunkolodimi n'a ka hakili surannen sababuye. Aw'a b'a kanna duloki yelema siñe kelen de kunjogon kono. Sonin janya in kera sababu ye k'a bali baara soroli la ani furuko gelyea. An ka dugawu ke Siridadi ye a k'a ka jagofen soroteliya la walasa a kunkobenogoya. Donkilidala Orokiya

Siridadi Silali n'a soninw

Taraweleman kalandige: dije kono, kobee n'a nafa n'a fijen be nognon na.

Ka bo "Essor" boko 13 kono, zanwuyekalo tile 18 ta, san 1996

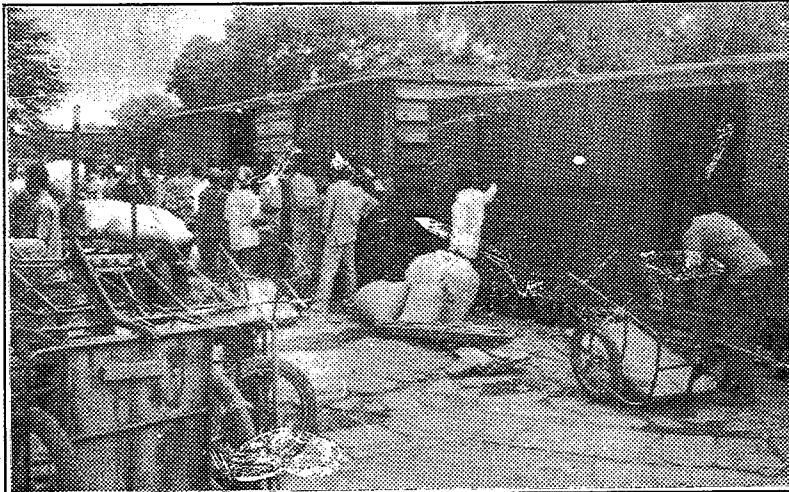
Jekabaara ko di?

Ka cikela ceman n'a musomanw kunnafoni, k'u lafaamuya ani k'u bilasira u ka dinenatige taasira bee kan.

Jekabaara ko ka cikelaw ni duguba konomogow bee san garijegge kelen na dije latige konuman kadara kono. Ka Jekabaara kalan o ye yeredemembere sorolen ye i yere nagakoro!

Baarakebaliya te horon togo duman ye

Lawale la, n'a tun fôra mögo o mögo ma k'o m'a ka baara keta dòn, k'o t'a yere ma, o tigi tun be maloya. A fari be faga. A be tile kuuru bëe ke ka sor'a ma lafon. O kuma tun ye köröföli suguya do de ye, min ka surun lakarili la. O waati la, lamaloyali ni köröföli ani lakarili tun te kun mögo si la. Bëe tun b'i yeredon. Horonya tun be bëe la. Bëe tun ladamunen don. O waati la, mögôw tun jigin ka gelen nögön na baarako la. O koson, mögo tun te sorö yorö si min ma baara ke cesiriko, sebeko, yeredonko, horonyako ni fadenyako ye. Otigitun te wele dumuni na, a tun niyöro te bë, a tun te nesigi, ka masöro baarakebali tun te dumuni ke mögo si ka du kono. Mögo tun te jen n'o ye yorö si. A tun be fo'ko hali jönw ni baganw, i ko sow, , faliw, misiw ani wuluw bëe baloli ye wajibi ye ka temen baarakebali kan, bawo olu be baara ke. O de bëna n'o baganw fisayali ye ni baarakebali ye fo k'olu ka dumuniko jöre minne n'a ta ye. Nin bëe b'a jira ko baarakebali tigensönyali tun te dogo a yere la, k'o d'a mangoyali kan. Aceman fara musoman kan, a kelen si tun te sungurun walikamalen sorö, kuma te furu keli ma. A bëe jenogonw tun be laban k'u senbo u senna, walasa u kana k'u nögön ye, bawo a be fo'ko mögo b'itaamanogon son bëe ta fo n'a ker'a ka cëna ye.

San o san kamalenkenew be nafasorobaaraw to u k'o duguw kono...

Nin tuma la, fen min tun ka gelen sokononaw ni bolonkononaw ja, forokononaw nibaaraadawla fo ka se jamanayoröw ma, o ye baara keta dantigeli n'a faranfasiyaliye, k'a kecogo, akeyorön'akewaatibëe yefö. N'olu tun jödonna, k'u faamuya ka ban, baaratigi tun be se ka t'ida ka sunogo. Obaara cayara cogo o cogo, o geleyara cogo o cogo, a tun be ke fo k'a ne hali siga tun t'o la. Baarako tun b'o cogodela yoröbeelajamana kono. A tun te se ka ke cogo

were la bawo baara kanu n'a dusu an'a barika tun be mögôw la wa bëe tun dalen b'a la ko baarakebaliya te horon togo duman ye. O koson, n'a bora jönw ni fugariw ani maalankolonw na, bëe tun b'i niyöro baara dantigelenke, ka tila ka mögo werew bolomademen wali ka baara döw ke minnu nafaw be bëe kan.

O siratige la, mögo tun te temen fen na yorö si, n'o fen ce ka jugu o yorö la, n'a be mögôw degun, n'o tigi m'o fen lasagonni k'a ka baara

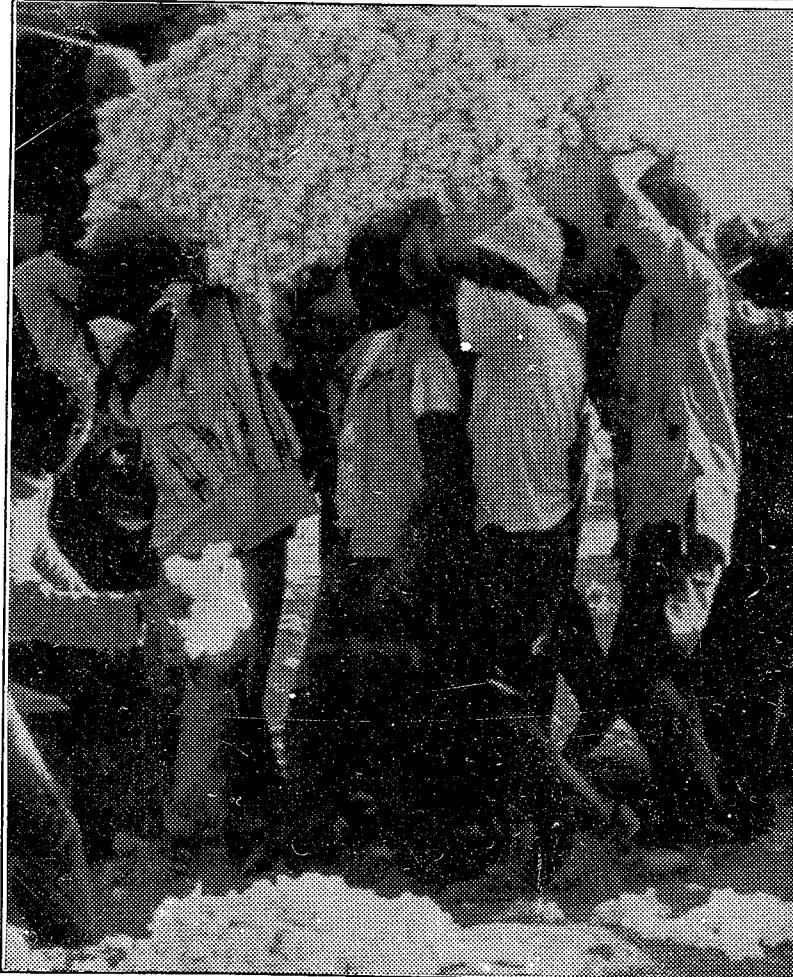
... Ka taa u yere nemanojosi baaraniniya ni mögöfemögöya la dugubaw kono

ye. Bëe tun kono ka di saniyakow, yoröjejakow ni yorölabenkow la. O kono kono dia tun be damine sisow ni duw konoaw de föl la, ka se bolonkononaw ni baarakeyoröw ani jama künbenyöröw ma. Forobabaarakela - fara kenyereye kan, mögo si tun te taa so n'a bolo koro baara ma ban. Mögôw tun be baara ke wariko kanma, o ye tige. Nka, baarakela minnu tun be wariko jate, olu tun man ca.

A caman tun be fen min jate, n'u be siran o ne, o ye baarakebaliya togo jugu ye. N'a tun fôra mögo min ma k'o t'a ka baara ke, bëe tun bolo be b'o tigi kan bawo bëe tun be tige a la.

Baarako kuma minnu n'sfolen file nin ye, o tun ye kunun walew de ye. O te bi walew ye. Baarako te bi mögôw bolo da la, i k'a tun be föl mögôw bolo dala cogo min na. O ye kono filiko ye bawo bi mögô min mana wuli, o b'a disi gosi, k'a jira k'ale bora karisa la, min yere bora fa karisa la, min fana bora föl karisa la, n'olu bëe ka yeredonwalew n'u ka fasokanuan'ka fasobaara dönnen be kabini lawale la fo sisan. N'a y'a sorö yere kuma minnu be mögôw da kono, o walew tun be k'a cogo la, dije bëe tun be nebo Mali fe bawo Maliden kelen si te yen, min ma bo föl cefarin n'a musofarin do la. Ni mögô min bora föl mögô togo bölen suguyaw la, minnu dönnen bëe n'u ka

baara ye, n'i m'i sanga olu ma, k'i sen da u senno la, a be se ka fo ko k'iye sira bila. Baarakela minnu kelen be ka fola mogow ka sira bila, o be ka caya ka t'a fe. A sor'o ka gel'en kenyereye kunda bawo kenyereyew ta te Alakamako ye. N'olu ye mogo ta baara min kanma, n'i tulonna o la, u b'i bila, ka mogo were ta. Olu te baarakela ta n'u m'a jira o la k'olu b'u ka nafolo sorocogo don wa k'u te jen ni tineni ye cogo si la. O de nana ni baara sebemineli ye kenyereye kunda, ka temen foroba kunda kan. Ni mogo min mago jora kubeda wali seriwsida min na fen o fen na, i ko sebenko, kiiriko, minenkoni kowerew, oy'in htere faralen ye. Taanikasegin te korige, surfen boyoro be caya wa mago be na jenaboo tuma min na, o y'a sor'i segenna, i toorola, i bolobanna. Forobabaarakela minnu sabatilen be baarayorow la, ni faso yiriwali ani jamana ka jetaa jore b'u la, o ka dogo. N'o mogow be nini, olu

Doni tata bee la, kooridoni nogon doni nafama te

be sor'o mogokoroba kunda doren de la, fasokanu ni yeredon ani horonya be minnu na halib, n'u ma folomogow ka sira bila baara sebemineli la. A tow bee lajelen, ceman fara

musoman kan, baarawaati yere de y'olu wulituma ye, ka dugu bee ke senno ye yurugu-yurugu la. Olu ka fola, "tige" min be sor'o baarayor la, n'o be minne nogon kan magoninaw la,

n'o faralo kalosara kan, olu telabolike, ni yurugu-yurugu sen t'a la. O mana ke baara kecogo yejamana min kono, o jamana te bo nogo la kuma te ka jetaa sira ye bawo n'a ma segin ko, a koni te b'a no la. Mogosi dun ka here t'ola. O te nemogoko ni komogoko ye. O ye forobako de ye.

Ni forobabaara ma ke, forobamagow te jenaboo fo ka se kulu kelen wali mogo kelen mago ma. Ni forobabaara ma ke, hali jamana n'a marabolowan'a dugu bolomademenni te diya don setigijamanaw ni dije demenjekuluw la.

Ni forobabaara ma ke, mogow be jigin nogon na, ko jamana tora jamana tow ko, ka sor'o ye baarakela bee de no ye. O siratige la, bee b'a don ko n'a fura baara, o koro ye hakili ni dounniya ani barika faralideye nogon kan, ka wale ke, sor'o be min na, n'a be mogotanga dinelatige musakaw soroko juguw ma, n'o ye yurugu-yurugu, nanbara, binkani, sonyali ani sarakamine ye.

Amadu GANI Kante

Mali Musow ka hakew lakana ton n'a lafasabagaw

K'a ta desanburukalo tile 18 la ka s'a tile 23 na, Hamudalayi nogonye soba kono, Mali Musow ka hakew lakanabagaw n'a lafasabagawye nogonlajeba sigi sen kan n'o musakaw dira faraje jamana do ka lasigidenso fe, n'o be Farajela koronbolola "Pays-Bas".

Laje in kebagaw tun ye lakanatigilamogow ani kenyatigilamogow, ani

sariyasotigilamogow ani musow ka ton-jekulu yere ye. Nogonye kun tun ye sigikafye walasa ka fu siri waleyajugu minnu be lagosili ke musoyakow kan; k'o kekojugu n'o nonaw don k'u donnakari, ni k'u dagun jamana sariyasaben kono.

Nin nogonlajeba in be hakilijigin ke dije musow ka nogonkunbenne, min sigira sen kan Siniwa jamana na, n'o ye ka musow ka hakew

n'u joyorow pereperelatige forobabaaraw taabolow la.

O de kanma, tile 5 kono, z and a r a m a w , lakanatigilamogow, kenyatigilamogow ani sariyasotigilamogow bee lajelen y'u sigi k'u taasi, ka baara boloda, walasa ka musolakaw bee tanga lakanili, lagosi, bagabagliw ani maramafew maajemaa ma nisariya tali ye olu nangili kanma Mali

seleke naani na.

Sann'o ce, seben fila de ye lajeba in dayele. A fola kera ton in yere ka jemaa ta ye, n'o ye Fatumata Sire Jakite ye.

Ma jemaa ko : - A ko musoya ye gadon ni so masiri de ye Mali kono, o de b'a to muso joyoro be nagasi jamana ka yiriwali n'a ka jidili nasiraw ani forobabaaraw la. O de koso, Mali Musow ka hakew

lakanatōn n'a lafasabagaw ka n̄emaa y'a ninin taasilaw fe, u ka kēkojuguw ani waleyajuguw b̄ee lajelen tenten mugutemē la, k'a kē baara bolo ye walasa k'u silasa Mali jamana fan b̄ee fe.

A ko : sigikafō, taasi, jekake ni degeli, kalan yerekan, baarakalan, ni ladamuko numande ye Mali musow ka hakew lakanabagaw an'a lafasabagaw ka kēlebereye, ka da Malidenw ka dēmē kan. Oyetinje ye, Malidenw ma b̄en fosi la ni Ala m'o n̄ogoya u ye, in'a fo, benkan, wuli-ka-jo n'u n̄ogonnaw.

O de kanma, ko "tulon te s̄eb̄e sa, s̄eb̄e fana te tulon sa" Muso kelen kalannen

b̄e du kalan, ka dugu kalan, ka jamana b̄ee lajelen kalan, barisa muso timinankadi. "Kalan de b̄e s̄oro yiriwa". Kalan de ye hakili ninakili ye, awakunkolokonege don fana.

O siratige la, sariyasotigilamogow ka minisiri n'o ye Sekine D. Kamisoko ye, o ye kuma ta. A ko : - cew kana ban. u-yere-la, fo'ka ke lahiduta ye k'u b̄e musow deme u kankojuguw kēleli la. O ko Tugun, a ko Mali sariyasseben matemē, a kan sanko ka nina a ko, i n'a fo, dabara bagabagaliw b̄e nangi sanko ka se danmatemē walew ma. Barisa mogō si mankan ka sariya tige, i yere ye, n'o te

sariyasow sigikun te tugun, ka tugu foroba baarakē yorow la, i n'a fo I a k a n a t i g i l a m o g o w , kēnyatigilamogow n'u n̄ogonnaw.

Mentigila de yemenniye. Minisiri ko : musocé-danmatemē-mogow ani cemisewn ani maakorobaw minnu b̄e npogotigiw npogotigiya ta, olu b̄ee b̄e nangi, u ka waleya cejuguw kelila.

Nka, tuma do fana, gadenw b'u wasadon gatigi ka taabolowla. N'ayekiritige ka n̄e, o y'o bannen ye, n'a ma kiritige ka n̄e, o b'o cogo kelen na. O de b'a jira ko n̄emaya joyoro basigilen don kabilia wali ga kono.

Minisiri y'a nini

kēnyatigilamogow fe, k'u ka suwanimuso jiginnenw lase u seyoro la, ka da zandaramaw ani lakanamatigilamogow tulo kan, k'u k'u seko danmajira b̄ee lajelen kē walasa bolo b̄e se ka da musolakaw ka degunjugubaw kise kan, ni k'o kē baarabolo ye Mali jamana seleke naanina, k'a kēbagaw nangili fo k'a bogorodon kibaruyasəbenw ani faso arajo ni kēnyeraye arajosow fe.

Echos boko 389 nan
Abudul Mahajide Camu
Bayelemana jekabaara
s̄eb̄en jekulu
Bubakari Kulubali

Muso ye dijē jafile ye

N̄enemaya ye waati de ye dijē kono. A kēcogonuman far'a kēcogojugu kan, fenjenemaw b̄ee lajelen b'o latigeko kelen kē. Barisa dijē yere ye bagan genyoro ni daamu keyoro de ye fenjenemaw fe, i n'a fo kōgojiw, bajiw, jiriw, jēgew, sogow, waraw, kōnōw, dugumafenw ani adamadenw.

Adamaden de kafisa ni fenjenemaw b̄ee ye, bawo hakili, kalan, feerew ani kēgunya ni cesiri de y'ale ka baarakeminew ye. A be fo ko "bagankulu be gen bere kelen na, nka, adamaden b̄ee n'a ka genbere don, o ye tiye ye". Barisa, adamaden sago n'a dungo bc dijē n'a kōnōfenw na,

Gwa-kono-baaraw temennen ko, muso b'a joyoro fa ce dafe sanga ni waati b̄ee, dijelatige baaraw la

walasa lafiya, yiriwali, daamu ni jiidili b̄e se ka sabati a ka n̄enemaya waati kono, fo k'a s'u kofemaaw ma, i n'a fo denw, modenw, tulomasamaw an'u fufafuw ma. Barisa mogoya moçen-

ka jan ayiwa sanji b̄ena k'a ko to n kōmi ye.

O de siratige la, cew ni musow ani cemisewn ni npogotigiw b'u cesiri, k'u dusu lamin baaraketaw fe, i n'a fo nosene, tigasene,

malosene, koorisene n'u n̄ogonnaw.

Samiye ni tilema b̄ee lajelen n̄esinnen don forow, falaw, nakow, duw, niduguw kono baaraw ma, i n'a fo siyorkorow labenni, siyorkuraw joli, kēnyasow joli n'u labenni, misiri, kōnbaw senni, kalansow n'u n̄ogonnaw.

N̄enemaya bajuru ye muso de ye. Muso de ye n̄enemaya jirisunba ye, min be cuya ni musoya yiriwa k'a jidi kafonogonya kono.

Du wali ga ntuloma ye muso de ye. Muso de ye gatigi wali dutigi ka bonya n'a ka karama sababu ye. Muso de b̄e n̄enemaya adamadenyasiraw sabati duw ani gaw kono, i n'a fo denkundi, furusiriw,

n e g e k o r o s i g i w , balokonumanya ni ladamukonumanya ani sayaw n'u nōgōnnaw.

Kabini kunun fo bi, ka bō bugufiyew, togodaw, duguw, kafow, kubedawani maraw la, muso ka miiriya n'a ka hakilina numanw bē nini dugutigiw an'u ka

kōrōsīgiw ani cemisentōn, musomisēn, ka tōnw, npogotigitōn, duw ani duguwbaaraw bolodaliwla.

O de kanma, muso te se ka ke bolokofefen ye wali ka muso ke joyorontan ni hakentan ye, anw ka faso Mali kōno abada.

Ode kōson, Malidenye

mogo dusumaw ni mogo cēsirilenw ye dijēsosigi taabolow bē la, i n'a fo forobabaa raw, bololabaaraw, kalankow, kōnejiniw ani adamadenya taasiraw.

Muso de ye dijē jafile ye, ka masōro - musoya sinsinnen don munun ni

sabali de kan. Olu de dun ye dijēnatige latige konuman sababu ye.

Ode kanma, muso joyoro n'a ka hake te ban bādābādā, bawo muso ye jēnēmaya nunjuru ye. "Ji dan ye junkō la ye".

Bubakari Kulubli

Afriki sennantolatan kupuba

K'a ta san 1996 zauyekalo tile 13 k'a n'a bila feburuyekalo tile 3 la, jamana 15 ntolatantonweye nōgōn kunbe Afriki kōgōduguyafan jamana faaba kōno, Afriki kupuba tanko 20 nan jēnajew kanma. Jamana 16 de tun makonnen don, i n'a fo n'y'a fo Jekabaara bōko temennen kōno cogo min na, nka Nizeriya jamana ntolatanton ma wele jaabi k'o sababu bō politikikomankan na min donna kupuba jēnajew laben jamana ni Nizeriya fangabolo ce.

Jamana 15 ninnu ntolatanton tilara kulu 4 ye. Kulu folo tōnw kera : Afriki disidi (jēnajew laben jamana), Kameruni, Ezipti ani Angola jamana ntolatanton ye.

Kulufilanankōno, Zanbi, Alizeri, Saralon ani Burukina Faso jamana ye nōgon sōc yen.

Kulusabanankōntōn kera Zayiri, Gabon ani Liberiya jamana ye.

Kulu laban kōno tōnw

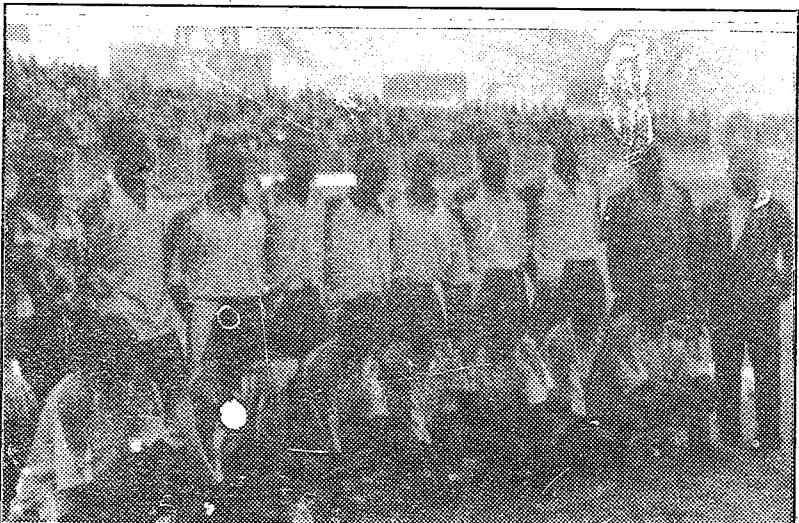

Nin dēsē yēre ye Mali cēdenw bali ka se kupuba in yaloni kēne kan...

kera : Kōdōwari, Gana, Tinizi ani Mozambiki jamana ye.

Sibiridon tilerofanadun

waati, Afriki di sid jamana ntolatanton ni Kameruni jamana ntolatanton cēdenw ye jēnajeba in

... Politikiko koni de kera Nijeriyakaw taabaliya sababu ye. Farikolonenje ni dusukasi!

dayēlē ntolatan kanubaga ba yirika caman jē kōro. Sanga 90 kōno, ntolatanntōn Bafana-Bafana cēdenw ye u seko n'u dōnko bēs lamaga Kameruni jamana ntolatanton cēdenw na nōgōnkunben forila Bafana-Bafana ka kuru 3 kan. Kameruni jamana cēdenw ta kera sanji-kōwoosi ye. Afriki kupuba tanko 20 nan jēnajew nōgōnkunben ntolatanw kun folo kadara kōno, ntolatanton 15 yelenw ye nōgōn dēs, sijē kelen-kelen u ka kuluw kōno. Kun folo in kera kasara dan ye bisigi-tōnbaw bolo. Kōdōwari jamana binna Gana cēdenw fe kuru 2 ni 0; o kōfe bōko filanan sen fe, u ye Mozambiki jamana ntolatandenw dēs kuru kelen. O sanfesara kera u dan ye. Bōko sabanan nōgōnkunben ma bēn sababa ma, bawo Tinizi jamana ntolatanton cēdenw kera kolo kunubali ye u bolo. Kōdōwari kuru 1 Tinizi kuru 3. Nōgōnkunben

kun cér'o kan. Boko saba, binko 2, porokotoko kelen, nin kéra Kodowari jamana ka nénaje tóno ye.

Afriki kupuba tanko 20 nan dabalibanko ma dan Kodowari jamana cédénw ka dësé in ma, bawo bisigitonba Kameruni, Saralon ani Liberiya fana tora nénaje kun folodankana na.

Burukina Faso, Mozambiki, Liberiya, Angola ani Kameruni jamana ntolatantonw kelen kók'u ka sotaa minenw siri, Afriki kupuba tanko 20 nan nénaje kun filan kebagaw kéra Afriki di Sid, Gana, Zanbi, Ezipti, Zayiri Gabon ani Alizeri jamana ntolatanton cédénw ye.

1996 san zanwuyekalo tile 27, i n'a fo a kun folo, Afriki di Sidi jamana ntolatanton cédénw ye nénaje kun filannan nögöñkunbenw fana dayelen. Nin don, u ni Alizeri jamana ntolatanton cédénw y'a saran. Kuru 2 ni kelen Afriki di Sidi y'o ke Alizeri la sanga 90 ntolatan kaminen senfe.

Zanwuyekalo tile 27 nögöñkunben ntolatan 2 nan kéra Zanbi jamana ni Ezipti jamana ntolatanton cédénw ce. Zanbi ntolatanton cédénw ñana Kalusa Buwaliya n'a tón nögöñw ye dan kari Ezipti cédénw ka kupu no fe boli la. Zanbi kuru 3 Eziptikelen nögöñkunben kuncer'okan.

Halisa Afriki kupuba tanko 20 nan nénaje kun filan kadara kono, Gana jamana ntolatanton

cédénw ni Zayiri jamana cédénwy'a saran. Nindon, Zayiri cédénw ye siga bila Gana jamana ka ñanaya la. Hali u ka cédén kelen laboli ma ke finé boda ye Gana cédén waane Abedi Pele ni Antoni Yebowa bolo. Sanga 90 kono, Zayiri jamana cédén 10 kéra i ko tan ni kelen Gana jamana bolo. Gana ntolatanton kanubagaw soro ma ke doweré ye kuru kelen pe kó min donna Antoni Yebowa fe nögöñkunben wuliko folo sanga 23 nan na.

Zanwuyekalo tile 28 don, nögöñkunben 2 nan kéra Gabonjamana ni Tinizi jamana ntolatanton cédénw fe. Ni Gabon jamana ma ke doweré ye namugula sogo gansan kó san 1994 kupuba kénékan, ninan san, u kéra kolo kogolen ye, Tinizi jamana ye min kolobo-kalaba a da fo sanga 120. Ladala sanga 90 foorilen u fila bëe ka kuru kelen kelen kan, Gabon jamana ni Tinizi jamana cédénw ye nögöñ dëre cebögöñonna sanga 30 kono ka dësé co, ka n'a ko laban penalititan na. O sen fe Tinizi ye kuru 4 don Gabon dan kéra kelen ye.

Afriki kupuba tanko 20 nan nénaje kunfilanan hukumukono Gabon, Zayiri ni Eziptijamana binna. Olu ye sotaaminenw siri, ka fara Alizeri jamna kan.

1996 san zanwuyekalo tile 31 don, Gana jamana ntolatanton ni Afriki di Sidi ntolataton Bafana-Bafana cédénw y'a saran Afriki kupuba tanko 20 nan

cérötigé ntolatanw kadara kono. Nin don in, Gana cédén waane Abedi Pele ma ye a tönögöw cér'o k'o sababu k'a joginni ye u ni Zayiri jamna ka nögöñkunben laban senfe. Yali Abedi Pele ntanya de kéra Gana bugökun ye wa? Nin nininkali be to jaabibali ye ka ssoli kuntaala janw kó körden ntolatan kanubagaw bolo. Nka siga t'a la, ni tali kéra a don nögöñkunben lahalia la, ntolatanton Bafana-Bafana y'a ka galabu kénéya tóno desoro, sibiridon, 1996 san zanwuyekalo tile 3 don, Gana ntolatanton ni Zanbi jamana ntolatanton cédénw fe. Ni Gabon jamana ma ke doweré ye namugula sogo gansan kó san 1994 kupuba kénékan, ninan san, u kéra kolo kogolen ye, Tinizi jamana ye min kolobo-kalaba a da fo sanga 120. Ladala sanga 90 foorilen u fila bëe ka kuru kelen kelen kan, Gabon jamana ni Tinizi jamana cédénw ye nögöñ dëre cebögöñonna sanga 30 kono ka dësé co, ka n'a ko laban penalititan na. O sen fe Tinizi ye kuru 4 don Gabon dan kéra kelen ye.

Afriki kupuba tanko 20 nan yalonna Afriki di Sidi fe, tön ñana filan kéra Tinizi ye ka Zanbi jamana ke sabanan ye. Nénaje in ntolatanna ñana kéra Kalusa Buwaliya ye.

Kupuba kono-kow

- Burukina Faso ntolatanton dasilen kó kuru 5 ni kelen, u degelibaga Idirisa Tarawele genna ka bo a jöyero la.

- K'a bo Afriki di Sidi ntolatanton cédénw bodonw na, Afriki kupuba tanko 20 nan nögöñkunben tow kéra jama kó. O wale ye siga bila dijé seleke 4 kupuba labenniko la u fe yen.

- Persidan Nelson Mandela ye a ka jamana ntolatanton cédénw ka duloki nögöñ don nénajew damine don n'u labandon.

- Peresidan Nelson Mandela y'a bolono bila Tinizi cédénw ka ntolaw la tuma min Medayi di daminena. O ye wale yeleke dë ye ntolatan hukumukonomin nögontun ma deli ka ke folo.

Yani kodon ka ke nögöñ na, an b'aw ladoniya ko Afriki kupuba tanko 21 nan min bëna ke 1998 san Burukina Faso jamana kono, k'o nëbila ntolatan bolodara kabon. Osirategé la Mali samatasëgë cédénw bënnna kulu 2 nan ma a ni Alizeri, Kodowari, Moritani wali Benin (odugu filaw rö sebaga de ni Mali be nögöñ dëre). Afriki kupuba fila kénékantaabaliya nangelibinnen kó u kan, Nizeriya jamana ntolatankò némögöw wulilen be k'u jo o nangeli wulili kanma. Boko nata kono aw b'o wulika-jö kunnafoniw soro.

Bakari Sangare

BAMANANYA TAABOLOW AN'A BANBAYOROW

Ji ni bogeo ani jiri

Jekabaara kɔsafəboko kono, anda sera bamananya banbayoro wolonwula ma. Olu ro kunbaba do ye banbanyoro naaninan ye. O be mun fo? O be ji ni bogeo ani jiriw de joyorokofo bamanan bolo. In'a foancaman tulow mona ni kuma in ye cogo min, bamananya ye adamaden yere mumse ke nin fen saba de ye. Adamaden ye joli (ji) ni buni some ni pasaw (bogo) ani kolow (jiri) de ye. Fen to minnu b'an na, i n'a fo soniw... Olu te fen wərew ye jiribuluw ni bele misenw ko. O de kanma, walasa ka adamadenya don ani k'a latilen a ne'ma, bamanan y'i banban ji ni bogeo ani jiriw kan, ka masoro, i bora fen minna, i ye fen min do ye, o fen de b'i nafa. O taamaseere jɔnjɔn do ye bamananna sudonyoro ye. Kaburu be sen, ka kaburuden sen. O bəe bogeo be k'i ta fanfe. Ni su donna, bogeo folo (kenekanbogo) de be lajigin a kan (ka masoro a n'o delila) ka soro ka bogeo filanan (dugumabogo) ke k'a to lase, ko barisa a n'o ye dunan ye nogon ma. Hinse dun be delijogonmaw de ni nogon ce).

Bamananya gundo bəe lajelen banbanyoro ye ji ni bogeo ani jiriw de ye. Bana juguw fura gundow, kobake gundow, kolanogo gundow, yerejne gundow ani yerejne gundow. Ka su lawuli k'a jo a senw kan; ka den to a ba kono k'o ce-ni-musoya dɔn;

Donsoya ye bamananya sinsinfen do ye

ka suko wulatile jan fe; ka kene bɔ su kunfɔlo, nin bəe lajelen ye karabafenw ye ji ni bogeo ani jiriw dənbaga nana fe.

Hakew

- Bamananya la, ji ye suguya saba ye: ji-je, ji-fin ani ji nəntan.

- Bamananya la, bogeo ye suguya saba ye : bogeo je, bogeo fin ani bogeo nəntan.

- Bamananya la jiri ye suguya saba ye : fumajiri, kolomajiri ani faramajiri.

Baara bəe n'a kəcogo

Bamananya la ko si te ke kunfe. Ko bəe n'a kun don. Kun bəe n'a labaaracogo don. Awa labaaracogo bəe n'a kewati don. Kewati wolonwula de be bəe bamananya la.

Konogonw ni numanyako kewati ye kenebonda ani su kunfɔlo ye. Kogelén w neñiniwaati yesukunfilanan ye (su waati 11 nan fo waati 2 nan), kabakow ni latangabaaraw kewati ye

su kun sabanan (waati 2 nan fo waati 4 nan) ni sogomada ye (waati 5 nan fo waati 5 nan ni sanga 30). Balawukow ani məgo-tatijekow n'olu nogonaw bəe kewati ye tilebinwaati ye. Awa wulatilejan ye baara bəe kewati ye a dənbaga bolo. Nk'ale ka ko ka gelən, ka masoro n'i filila a baara la, a kera baara o baara ye, i b'o gallo y'i yere kan.

Baara suguya saba de be yen.

- Baara nogon. I n'i ka masiriw b'o cenda ke anik'a fura bɔ. Baara gelən, ntigjəsō bogeo be nagami o cənbuguri la aw'a fura be bɔ kɔrɔn ni tilebin. Makosabaara ani halakibaara, i lankolon b'o fura jiri lamunu siŋe saba, wolonwula walima tan-ni-wolonwula (su dugutila fe) ka soro k'o fura bɔ. Awa, o furaw bobaga ye məgo jaragelen de ye, barisa mankan sidənbali ani nininkali boyoro caman bəe be men o kene kan.

Jiriw n'u hakew

Bamananya ye jiriw sigi sərekulu keme ni mugan de kono. Jirihaké tan ni fila de b'o sərekulu kelen kelen bəe kono awa dəmenjiri sabasaba b'o jirihaké kelen kelen bəe bolo. (Misaliko la, nsəreninje t'a danma jiri ye bamananna, dəmenjiri don. Nonfon fana b'o cogo la.

Jirimasa ye saba ye : kunjenin, dubalen ni nsaban.

Jiriserekulu fana tilalen don fila ye : makone-jiri-sərekulu, biwooro ani kolatine-jiri-sərekulu biwooro.

Jiw n'u cogoya

I n'a fo an y'a fo sanfe cogo min na, ji ye suguya saba ye, ji ne je (sonni ji) o jelen don ka masoro fen wəre be k'o la in'a fo nogonugu walima ka woro je bil'a la). Ji ne fin (furake ji) o ni jirimuguw ye nogon taalan ye. Jinentan (yere masenji). Fen wəre te nagami o la.

Bamananya te kolankolo ye. A dənbali de b'a bila lakali jugu minen kono. Djiné kono, ko bəe dənbaga jɔnjɔn de b'a nafa soro. Djiné kono gansan saba be yen məgo man kan ka minnu ke :

- Məgo man kan ka don ko la gansan.

- Məgo man kan ka bɔ ko la gansan.

- Awa məgo man kan ka ko lamen gansan fana.

*K'an ben boko wəre
Tumani Yalam Sidibe*

Dajefagadonso

Turufin tun ye dajefaga donsoba ye a ka sigida kono. A ka tēge diya bonya koson sigida mögo dōw tun b'a wele ko kise kelen-fili.

Don o don ni Turufin tun donna kungokolon kono, a kōlilen tun be na a bakorōnin somajirini siginogonw sama dajefalen duuru la. Waati min na turufin sominna ko kungo sogoko be geleya, o don an'a ka felewulu juguw be ta nogon fe. O donw fana la, kisi te dajelakaw ye. San caman temenn'o cogo la. Digi kelen dajew la, u ye sigiyoro bila fisaya ni turufin dafesigi ye, nka o si m'u kisi bawo Turufin y'u segeré u sigiyoro kura kono. Tooro bonyara, ka bonya dajew kan, o koson don do, u ye lajeba ke u yere danmaw ni nogon ce walasa ka fu siri Turufinko in na.

I n'a fo kōrōlen, Turufin y'a ka marifa n'a ka npalan ta nindon in ka n'a kakungo-kono-taa saranali ke a ba

somajiri la.

- E ni wulu te taa bi wa?
- Ayi ma, bi nkelen nbe njija.

Somajiri ye dugawu don

Turufin ye. Turufin ye waati jan ke taama la kungo kono. Tuma min Turufin woosilen sera jiriba do koro, a y'a soro npogotigi sarama do kelen

sigilen be fara kan yen.

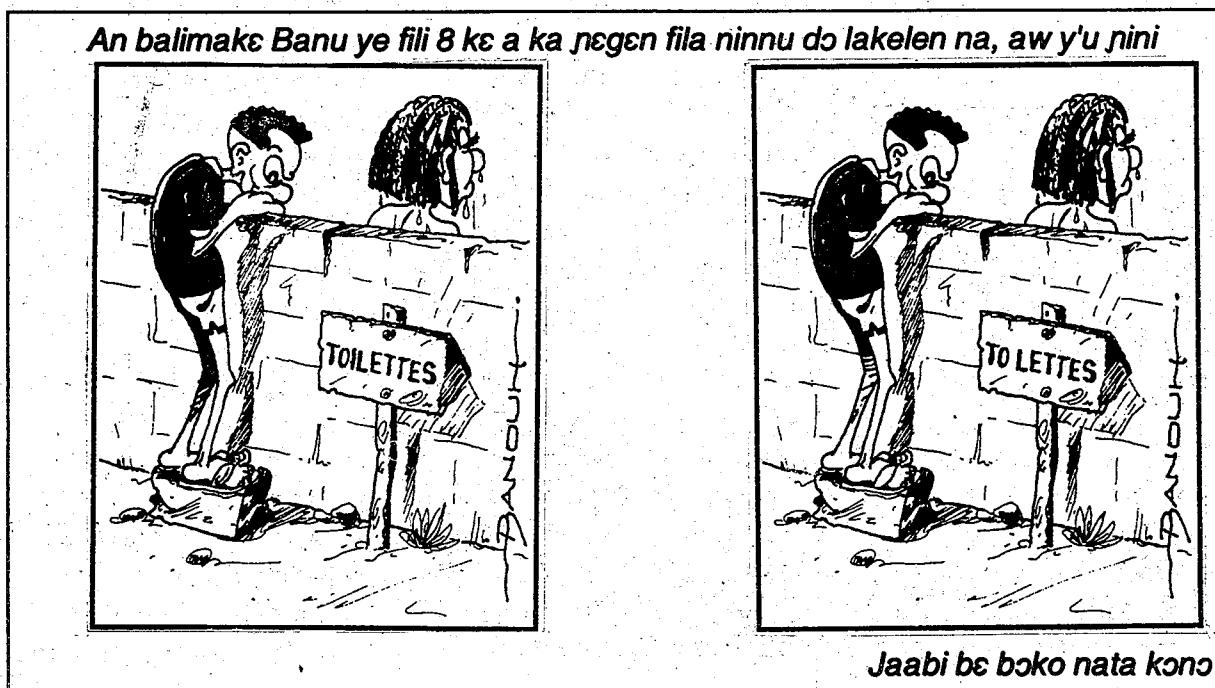
O yoro bëe turufin ni kelekura, a jarabira npogotigi sigilen na bawo ce ne, sara ni dawula bëe tun ye nogon soro o la.

Npogotigi in nunkala jolen iko bo, a kunsigi fensennen a kamankun fila kan ka jigin f'a cemance. Tuma min turufin ye dakabana npogotigi in fo a y'a nininka a togo n'a boyoro la.

- Ne togo ye ko Nasun, n be bo tilebin fe. N ni nkoro be kungoyaala de la. Ne be segennafijebô de la ka soro ka t'aa u nofe. Nin don in, Turufin ni Nasun tora baro la fo ka fitiri se. Baro wulilen ko, turufin wulila ka don kungo kolon kono. Ka daje dōw ni dije fara ka segin so.

Turufinni Nasunka nogon baro donna lada la. Don o don Turufin be taa Nasun kelen sigilen soro jiri suma koro.

*A to be boko nata kono
Bakari Sangare*

Jekabaara

Labolikuntigi
Tumani Yalam Sidibe

Sebennekulukuntigi
Tumani Yalam Sidibe

Sebennekulu
Bakari Sangare
Amadu Gani Kante
Bakari Kulubali

Jensenyoro
MAKOCI, OHVN, ODIK,
ODIMO

Baarake nogonw
MAKOCI, SNV, OCED

Hakebota: 11 000

1996 san - Feburuyekalo